herpy

ORMAR

False Water Cobra

Hydrodynastes gigas

Hydrodynastes gigas är en stor, snabb och nyfiken dagaktiv snok från sydamerikanska våtmarker som kan bli över två meter lång. Hotad plattar den ut nacken som en kobra, men håller kroppen vågrät. Den är bakretandad och lätt giftig: de flesta bett ger bara lokal smärta och svullnad, men enstaka ger en kraftig reaktion. Den kräver ett mycket stort terrarium.

Familj: Colubridae Tidigare namn: *Cyclagras gigas; Hydrodynastes melanogigas*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**150-250 cm** total längd inkl. svans
Vikt	**1 000-4 500 g**
Livslängd	**15-20 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande och semiakvatisk**
Biotop	**Savann och våtmark**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**240 × 90 × 60 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**24-27 °C**
Värmeplats	**30-33 °C**
Temperatur, natt	**20-23 °C**
Luftfuktighet	**30-60 %**
Vatten	**Vattendel**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 2
Vintervila	**15-21 °C** 6-10 veckor
Föda	**Ryggradsdjur**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**6-42 ägg**
Kullar per år	**1-2**
Inkubation	**75 dagar** vid 27-28 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Hydrodynastes gigas är en kraftigt byggd snok med en slät, matt kropp, stora ögon med runda pupiller och en svart tunga. Grundfärgen är olivgrön till brun med mörka fläckar och tvärband, som blir mörkare mot svansen. Buken är gul eller brun med mörka fläckar som bildar tre prickade linjer. Ungar är betydligt mörkare än de vuxna, saknar de vuxnas mörka ögon och liknar mer en strumpebandssnok eller en vattensnok. I fångenskap har ljusa former avlats fram. Ett svart bestånd i Tocantins i centrala Brasilien beskrevs som en egen art, *Hydrodynastes melanogigas*, men räknas i dag som en svart variant av *H. gigas*.

Den blir typiskt 150-250 cm lång inklusive svans, och enstaka djur kan överstiga tre meter. Honorna är tydligt större än hanarna. Den genomsnittliga vikten är omkring 1,6 kg, och stora djur kan väga upp till 4,5 kg.

Artens mest kända drag är försvarsställningen. Hotad böjer ormen halsen och kroppen i sidled och breder ut dem, så att den verkar större. Den liknar en kobra men reser sig inte upp, och den kan också platta ut kroppen längre ner, vilket en riktig kobra inte kan. Namnet *gigas* är grekiska för jätte.

Ormen har förstorade tänder längst bak i överkäken, utan fåra, och körtlar som avger ett svagt gift. Den är inte farlig som en riktig kobra, men inte heller ofarlig; se avsnittet om beteende. Temperamentet varierar mycket: vissa djur är lugna, andra försvarar sig hårt. Arten är snabb och aktiv och kräver en erfaren hållare med gott om utrymme.

Utbredning och livsmiljö

Hydrodynastes gigas finns i östra Sydamerika öster om Anderna. Huvuddelen av utbredningen ligger i Brasilien, från Amazonas och Pará i norr till Rio Grande do Sul i söder, och vidare i östra Bolivia, Paraguay och norra Argentina. Norrut finns den längs kusten i Franska Guyana och Surinam och i Guyana, och det finns enstaka fynd i södra Venezuela. Den har inte hittats i Ecuador eller Uruguay.

Typlokalen är Corrientes i Argentina. Djuren i fångenskap härstammar särskilt från Paraguay och Bolivia, och i dag är de flesta uppfödda.

> **Naturlig utbredning:** Brasilien, Bolivia, Paraguay, Argentina, Franska Guyana, Surinam, Guyana och Venezuela.

LIVSMILJÖ

Arten föredrar öppna våtmarker och snår och syns sällan i orörd, tät regnskog. Den har också observerats i torrare områden. Den är dagaktiv och använder dagen till att patrullera, simma, klättra och ibland gräva i lös jord. Den gömmer sig under trädstammar, i hög vegetation och under skräp.

I Paraguay, där många fångenskapsdjur har sitt ursprung, är sommaren (november till mars) varm med dagstemperaturer omkring 33 °C och nätter omkring 22 °C. Vintern (maj till juli) är svalare, med 23-25 °C på dagen och 11-16 °C på natten. Luftfuktigheten varierar från upp till 85 % på sommaren till mycket låga värden på vintern. Dagslängden varierar från omkring 14 timmar på sommaren till 10 timmar mitt på vintern. Arten äter också på vintern, men betydligt mindre.

I naturen består kosten mest av groddjur, fisk och kräldjur, och bara lite av fåglar och däggdjur. Arten äter ofta, och många djur har mat i magen när de fångas.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur ska ha ett terrarium på minst 240 × 90 × 60 cm (längd × bredd × höjd), och mer är alltid bättre. *Hydrodynastes gigas* är aktiv och patrullerar hela dagen, så golvytan är det viktigaste. Ett terrarium på 120 cm i längd är för litet för ett vuxet djur. Håll bara ett vuxet djur per terrarium.

Terrariet ska vara stabilt och helt rymningssäkert med ett lock som kan låsas. Arten är stark, snabb och duktig på att hitta springor. PVC-lådor är lätta, hållbara och lätta att hålla rena, och de ska ha god ventilation.

Som botten fungerar ett lager på 10-15 cm barkflis blandat med träpellets, löv och sphagnum. Det suger upp avföring, så att smutsen kan tas bort lokalt, och håller en måttlig fuktighet. Ormen gräver ibland. Inred med minst två gömställen, ett i den varma och ett i den svala änden, och gärna ett fuktigt gömställe. Barkplattor, rötter och stammar ger extra gömställen och klättermöjligheter.

En stor vattenbehållare där hela ormen kan ligga ner är en fast del av inredningen. Den används året runt, även på vintern. Håll vattnet rent och byt det ofta.

Ungar hålls i små lådor med gömställe, vattenskål och botten av barkflis, eftersom de behöver lugn och trygghet. De flyttas till ett större terrarium när de äter bra och har tagit omkring tio måltider. Övergången sker bäst gradvis genom att blanda gammal och ny botten. Djur som stressas och vägrar föda sätts tillbaka i den lilla lådan och flyttas långsammare.

TEMPERATUR

H. gigas kräver en tydlig temperaturgradient. På dagen ska bakgrundstemperaturen vara 24-27 °C, och på solplatsen ska det vara 30-33 °C. På natten sjunker temperaturen till 20-23 °C. Använd en termostat för all uppvärmning och mät med digitala termometrar i båda ändar.

Året delas i två årstider. Från februari till mitten av oktober gäller den varma rytmen ovan med 13 timmars ljus. Från mitten av november till januari är det en sval vilperiod: bakgrunden sjunker till omkring 21 °C, solplatsen till 25 °C och natten till 15 °C, och ljuset skruvas ner till 10-11 timmar. Övergångarna mellan de två årstiderna sker gradvis. Ormen äter bara lite eller ingenting alls under vilperioden. Vilperioden används också som upptakt till avel. Ge bara vila åt djur i gott hull.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska vara måttlig, 30-60 %, hela året. *Hydrodynastes gigas* är ingen regnskogsart och trivs dåligt i ständigt våta omgivningar, men ett fuktigt lager i botten och ett fuktigt gömställe hjälper vid hudömsning. Den stora vattenbehållaren ökar fuktigheten något. Håll botten torr i ytan och byt den om den blir blöt och smutsig. En hygrometer visar om nivån håller.

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och tillbringar mycket tid med att patrullera och sola sig. Kraftigt ljus och UVB ger ett mer naturligt beteende, och ormen söker sig hellre till en UVB-källa än till en värmelampa med samma temperatur. UVB motsvarande Ferguson-zon 2 rekommenderas, till exempel ett T5-rör eller en LED-källa över ena sidan av terrariet, så att det finns skugga i resten.

Ljusrytmen följer årstiderna. På sommaren är det 13 timmars ljus och 11 timmars mörker, och under vilperioden 10-11 timmars ljus. Använd en timer. På natten ska det vara mörkt.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

I naturen äter *Hydrodynastes gigas* mest groddjur, fisk och kräldjur, och bara lite fåglar och däggdjur. I fångenskap är baskosten frysta och upptinade gnagare, kompletterade med grodlår, öring och kycklingar eller vaktlar för variation. Bytet ges alltid dött.

Vuxna djur utfodras två gånger i veckan: den ena måltiden är ett stort bytesdjur (en medelstor eller stor råtta), den andra ett litet (en vuxen mus eller en liten råtta). Ungar får två till tre små bytesdjur i veckan. Arten äter ofta i naturen och smälter snabbt; bytet är som regel ute ur kroppen igen inom 72 timmar. Bytet får inte vara tjockare än ormens tjockaste ställe.

Under vilperioden utfodras de lite eller inte alls. Honor som ska i avel utfodras rikligt de sista tre veckorna före vilan. Det ska alltid finnas färskt vatten i den stora behållaren.

BETEENDE OCH HANTERING

H. gigas är nyfiken, klipsk och aktiv, och den använder dagen till att patrullera, simma, gräva och klättra. Den behöver mycket utrymme. Djur som inte får tillräckligt med utrymme kan börja gå fram och tillbaka längs rutan. Det upphör som regel snabbt när de får mer utrymme och mer att göra, till exempel en tur i ett säkert, inrett rum under uppsikt.

När ormen breder ut nacken är den stressad och ska lämnas i fred. Hanteringen ska vara sparsam och lugn, och ormen ska ha lugnat ner sig först. Tvätta händerna efter att ha rört vid foderdjur, innan ormen hanteras, så att den inte förväxlar en hand med mat.

Arten är bakretandad och avger ett svagt gift från körtlar bak i överkäken. Många bett har rapporterats, men bara få med en kraftig reaktion. De flesta ger bara lokal smärta och lätt svullnad. De allvarliga fallen har gett kraftig svullnad, blåmärken, domningar, klåda och yrsel. Ett bett där ormen blir hängande och tuggar ger mer gift i såret än ett snabbt utfall. Lossa ormen lugnt i stället för att slita av den. Rengör såret med tvål och vatten och sök läkare vid kraftig svullnad eller andra symtom. Terrariet ska stå där barn och obehöriga inte kan komma åt det.

Håll djuren enskilt, utom under parningstiden.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Ålder och storlek vid könsmognad är inte dokumenterade. Honorna är tydligt större än hanarna. Ge både hanar och honor gott om tid att växa till innan de sätts i avel. Ungar växer snabbt: med utfodring året runt kan honor väga omkring 2 kg efter ett år, men det betyder inte att de är redo för avel.

PARNING

Aveln följer årstidsrytmen. Djuren utfodras rikligt under sommarhalvåret och får en sval vilperiod från mitten av november till januari. Efter vilan höjs temperaturen, och hanen sätts hos honan i 48 timmar åt gången med 48 timmars paus emellan. Det upprepas tills omkring fem parningar har setts eller hanen tappar intresset.

Hanen biter inte honan men jagar henne aggressivt och ihärdigt. Uppvaktningen varar flera timmar och sker oftast på morgonen. Följ alltid med, så att honan inte skadas. Honan utfodras normalt medan äggen utvecklas och erbjuds också föda efter hudömsningen före äggläggningen, tills hon inte längre vill äta.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger ägg från försommaren och genom sommaren, oftast i början av säsongen. Kullarna varierar mycket, från 6 till 42 ägg, och är i genomsnitt omkring 23 ägg, fler än hos de flesta snokar. Honan kan lägga två kullar under en säsong, även utan att ha varit tillsammans med hanen igen emellan.

Ställ en äggläggningslåda med fuktig sphagnum i terrariet. Efter äggläggningen utfodras hon normalt så att hon återhämtar sig, och hon sätts först tillsammans med en hane igen nästa vår.

INKUBATION

Äggen flyttas försiktigt till en låda med fuktigt substrat som vermikulit eller perlit utan att vändas, och lådan ställs i en inkubator vid 27-28 °C. Vid 28 °C tar kläckningen omkring 75 dagar. Ägg som blir möglade eller faller ihop är som regel obefruktade. Ta bort dem först när de tydligt är döda.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna ömsar hud kort efter kläckningen, och de flesta börjar äta inom två veckor. Erbjud små bytesdjur, två till tre gånger i veckan. Ungarna ska ha lugn och gömställen. De flyttas till ett större terrarium när de äter bra och har tagit omkring tio måltider, helst gradvis genom att blanda gammal och ny botten. Djur som vägrar föda efter flytten sätts tillbaka i lådan och flyttas långsammare.

Väg dem regelbundet: stabil viktökning visar att allt fungerar.

Hälsa och vanliga misstag

Hydrodynastes gigas är härdig, men de flesta problem beror på stress och felaktig skötsel. De typiska felen är:

- För lite utrymme. Djur som går fram och tillbaka längs rutan, vägrar föda eller fortsätter att bre ut nacken är stressade. Mer utrymme och fler gömställen löser det som regel.
- Bristande temperaturgradient. Arten behöver både en varm solplats och svala zoner samt en vattenbehållare.
- För ensidig kost. Allsidig kost med gnagare, grodlår och öring motsvarar bäst artens naturliga föda.
- För stora bytesdjur, som kan ge kräkning. Bytet får inte vara tjockare än ormens tjockaste ställe.
- Smutsigt vatten och våt botten. Byt vattnet ofta och ta bort avföring löpande.
- Hudrester efter hudömsningen och kvalster. Ge ett fuktigt gömställe och fråga en veterinär om behandling av kvalster.

Ett friskt djur är aktivt, har en jämn viktökning, klara ögon och äter villigt. Sök en veterinär med erfarenhet av kräldjur om ormen går ner i vikt, inte vill äta på flera veckor, har öppen mun eller förändrad avföring.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.